

van de perspicuïteit, de duidelijkheid der Heilige Schrift. De vreugdefeesten waartoe zij ons oproept, worden niet tot later datum uitgesteld; en ze zijn altijd feesten van commune gratie. Commune gratie IS er, binnen de communie natuurlijk. De communie van de kerk. Profeten, martelaars „verklonden daar Uw eer”.

Wij weten zeer wel, dat noch dit verscherpte inzicht, noch het op „vrijgemaakte” paden (en bij „vrijmaking” denken we hier veel verder dan aan een Acte van „Vrijmaking”) kunnen volgen van dit inzicht zonder belemmering van eigen naaste omgeving uit, in onze hand gelegen heeft. Was de toenmalige „generale staf” enkele jaren na 1926 niet voor den dag gekomen met een Calvinistenbond-plan, dat cultureel-wetenschappelijk-universitair-politiek ging verloocheenen, hetgeen kerkelijk in 1926 contra de groep-Geelkerken beleeden was — wij zouden misschien nimmer van Groshede — Hepp zijn losgeraakt. Een lid van het consortium zei in die dagen eens — hij was het zekelijk eens: maar zoo krijgt u de heele V.U. tegen u! Was in Middelburg 1933 niet in eerste aanleg door dr H. H. Kuiper dynamiet gelegd onder het gereformeerde kerkrecht; dynamiet, dat in Drachten is gaan ontploffen. — Greijdanus had misschien zijn voor de latere vrijmaking zoo betekenisvolle artikelen over het gereformeerde kerkrecht niet geschreven, en Groshede zou van Greijdanus — confrater in bijbelexegese — niet zoo gemakkelijk of ALZOO moeilyk weggelopen zijn. Hadden de redacteuren der eerste missives van den synodalen geldingswil in 1944 niet tenslotte hun vijf dwaze en in de heele wereld onmogelijke, in Genève niet eens reciteerbare, en bijkans door ieder met hun goetvinden vergeten „vragen” geformuleerd, om ondergeteekende weg te kunnen zenden, behalve dan in het geval van voor het leven steriliseerende capitulatie, en dit nadat vooraf de candidaten-binding gelijk die van „alle vleesch” vastgelegd was — misschien zouden we nog neergeplant zijn in één van die hooggerugde stoelen van Oudestraat 6, om zoo eens onder de bedrijven door, achter de hand, aan De Bondt te vragen: zeg, amice, die haagsche telegrammenvaarder, die achter uw briefje aangekomen is in 1944 om ook nog de cause célèbre op de rol te krijgen, waar staat die tegenwoordig te preeken, en wie stond nu eigenlijk voor de dogmata van de gereformeerde kerken — Barkey Wolf, uw broeder-telegrafist of wij? En allicht zouden De Bondt en ik dan ietwat bleekjes tegen mekaar glimlachen; en allicht had Groshede dan met Greijdanus het pad afgewandeld tot in den dood; en allicht had Kuiper het dan gelaten aan gezien, dat Greijdanus noch door hem, noch door zijn theoloog-discipel, thans advocaat, dr M. Bouwman, verslagen was, doch nog steeds het oor der schapen had.

Wij weten ook bijzonder goed, dat niet wij de schuld hebben mogen zijn van het feit, dat dit drievoudig „allicht” thans geen meerderen zin heeft dan een modus irrealis in de syntaxis der grammatica.

Maar wij weten niet minder stellig, dat indien Kuiper met den canonicus Greijdanus, en Groshede met den alleenen aan de Schrift bindenden nieuw-testamenticus Greijdanus en De Bondt — Barkey Wolf met Schilder nog in één „chuitje” zouden zijn blijven zitten, en achter éénzelfde synodale praesidieurentafel, de strijd nog altijd er geweest zou zijn; en dat alsdan de victorie van het recht der kerken en van de waarheid als exclusieve bindingsmacht nog steeds in den mist zou hangen. De worsteling zou dan nog moeten komen. Nu heeft de groepshoogmoed van de binders, van de vragenstellers, van de kerkrecht-manipulanten, den strijd afgebroken met geknetter van kerkelijk geweeu. Dat vuur kon niet eens één lichaam „dooden”, laat staan: aller „ziel”. En nu zij de situatie schiepen, waarin een JA of NEEN werd afgeperst, en zij het neen niet wilden verdragen, en nog altijd weigeren te verduren, nu heeft God de scheiding gemaakt; dat wil zeggen: Hij heeft de reformatie ook van „De Reformatie” vrijgegeven. „Akoolutoos”, — onverhinderd, — dat is het laatste woord van de Handelingen der Apostelen, het laatste z.g. „historische” bijbelboek. Dat heeft Paulus ook niet begrepen, toen hij in de kazerne zat te wachten op zijn schamele avondportie van wat brood en water en soms wat schapenvleesch misschien. Maar het is er toch van gekomen: zóó kon de bijbelsche historiografie besluiten: akoolutoos.

Het is tenslotte allemaal zóó doodgewoon, dat men er haast van staat te kijken. Wij weten, dat men onze woorden, die hier en daar het karakter van een biecht hebben aangenomen, gemakkelijk kan misleiden. Men zou ze kunnen uitleggen in zulken zin, alsof we zoo ongeveer wars waren geworden van elken systematiseringsarbeid — een vrijwel hopeloos geval voor iemand, die belast is met het geven van dogmatisch onderwijs.

Doch — dit ware misverstand. We hebben voor alle verbindende, en ordenende denken den eerbied, dien elke opdracht Gods vordert van een kerkelijk man. We gelooven ook, dat op dat punt nog een massa te doen is, dat gedaan worden moet. We gelooven ook, dat het element der concrete aanbidding slechts langs dezen weg zijn kracht van componeerenden factor in ons kerkelijk-geestelijk leven behouden kan.

Maar het gaat ons hierom: we willen weer beginnen met het geloof, dat ons denken geordend IS, niet door een theoloog, noch door anderen, noch door ons zelf, doch door het lezen en aanvaarden van de Schriften. Dat lag er trouwens achter, toen we er

tegen opkwamen, dat men met Kuiper zou leeren, dat de dogmatiek (een wetenschap dus) het complex van gegevens der geopenbaarde kennis Gods zou moeten brengen in de vormen van ons bewustzijn. Pardon, zeggen we, daar heeft Hij, die de openbaring gaf, zelf al dadelijk voor gezorgd. Zoo iets is trouwens met het feit der openbaring als zodanig zelf gegeven. Anders ware ze geen openbaring, doch een begrippenflukkering.

Als terugkeer tot de belijdenis kan men dus de reformatie van „De Reformatie” wel omschrijven. Het recht van confrontatie der belijdenis zelf met de Schrift, haar rechter, is daarbij uiteraard reeds aanstonds mee gehandhaafd zodra weer de belijdenis (van welker inhoud uit te gaan is) zelf als belijdenis (en niet meer) is onderkend.

Daarmee is vanzelf de noodzaak der polemiek gegeven. Want de oproep „terugkeer tot de belijdenis” is maar een slagwoord, dat ijdele pronk en leuterpraat van zelfdecoranten is, wanneer het niet verder komt dan tot het reciteeren der hoofdstukken eener formelee ethiek. Wil zo’n terugkeer concreet zijn, dan zal contact moeten worden opgenomen met den tijd waarin we leven en de plaats, waar we zijn. Dat betekent dus:

als sommigen zeggen: de belijdenis raakt me direct in de kerk, doch slechts indirect in de niet-kerkelijke sfeer, dan zeggen: neen;

als anderen de belijdenis niet meer overeenkomstig haar eigen meening kunnen lezen, b.v. inzake de kerk, het sacrament, het Woord, de laatste (en eerste) dingen, dan zeggen: maar zóó staat het er letterlijk;

als derden beweren: maar de belijdenis is verouderd, we moeten „wat” nieuws, dan roepen: maar het werkwoord „belijden” vervoecht zich in uw mond in den onvoltooid tegenwoordigen tijd; en „iets nieuws” zoeken, omdat het toch „iets” is, en iets „nieuws” is, dat is een uiting van verval, wanneer ge niet in pijnlijke verbazing gestooten meent te zijn op een zeer concreet aanwijsbare kwellende anomalie; door u ontdekt, toen de confessie werd gemeten door u aan de Schriften;

als vierden (nog steeds) roepen: geef ons een geordend systeem, en laten we tot zoolang onze feesten opschorten, dan reciprocereen: een systeem is nimmer gesloten, niemand bereikt het ooit als ten volle uitgebalanceerd; het geloof quadreert (ordent) al maar door, doch het „systeem” wordt nooit een gequadreerde

Dóórtrekken via doortrékken

„Want de zaligmakende genade Gods is verschenen aan alle menschen, en onderwijst ons.....” (Tit. 2:11, 12a).

Meer dan eens heeft de thans jubileerende „Reformatie” in haar kolommen aandacht geschonken aan en gevraagd voor de kwestie der „Gemeene Gratie”. Dat ze ook ná de Vrijmaking, waarin toch binding aan een Synode-uitspraak óók voor wat dit leerstuk betreft, werd geweigerd, daarmee nog doorging (en -gaat) is alleszins begrijpelijk. Immers: behalve de theologische tegenstooten van de overzij maande ook de mogelijkheid van doorwerking der oude zuurdeesem in eigen gelederen, dit vraagstuk niet als afgehandeld te beschouwen. En niet in de laatste plaats: vrijmaking en emigratie dreven elk op elgen wijze ons dichters naar de Protestant Reformed Churches in Amerika, door welk felt eens te meer het probleem der „Algemeene Genade” sterk onze aandacht ging boeien.

Juist hierin toch voelde men — bij alle verschil overigens — aanstonds een (zij het ook negatieve) verbondenheid: zoowel in de P.R.C. als onder ons werd Kuiper’s Gemeene Gratie-theorie onaanvaardbaar gevonden. En het is niet ondenkbaar, dat hier een aanknopingspunt ligt, om het ook in de positieve beantwoording van deze en andere kwesties bij het licht der Schrift eens te worden.

Nu is juist naar aanleiding van de jongste kritische bespreking in dit blad van Kuiper’s G.G.-leer opnieuw een vraag bij me boven gekomen die me al langer bezig houdt. Immers: men weet, dat Kuiper aan zijn bespreken van de „Gemeene Gratie” vooraf liet gaan, en ook bij al zijn spreken van gemeene „gratie” toch wilde vastgehouden zien aan de stelling „dat de genade particulier is”.

Terwijl nu Bremmer¹⁾ de handhaving van deze stelling honoreert, zouden wij haar graag eens kritisch bezien willen hebben. Is het niet gewenscht, bij de toetsing van een these óók haar pendant onder de loupe te nemen?

En dan interesseert ons niet alleréerst, in hoe goed gezelschap we ons met het vasthouden aan genoemd dogma bevinden. (Het ligt trouwens niet op mijn weg, dit dogmenhistorisch uit te zoeken). Maar we zouden simpel de vraag willen stellen, óf — en zoo ja, in hoeverre de stelling „dat de genade particulier is” zich met de Schrift verdraagt.

Het is om voor de beantwoording van deze kwestie althans één bijdrage te leveren, dat we thans Tit. 2:11 gaan bespreken.

grootheid; wij denken dogmatisch in „loei”, want wij kennen stuksgewijs, en willen niet werken naar een of ander „grondbeginzel”; — en pas na dit besef kan de ordening der stof beginnen, om straks door anderen weer gecorrigeerd en dan zoo verder gebracht te worden voorzover ze slaagde in principiëlen zin;

als vijftien klagen: de samenleving is stuk, kapot, en die strakke belijdenis, als vaandel uit de kerk-deur naar buiten, naar „de straat”, gedragen, en zulks ondanks het door de Interkerkelijke Politie uitgevaardigde processie-verbod (een verbod van vaandels in een uiterwaard provocerenden optocht van confessoren), die belijdenis is maar de schuld van al die schisma’s op kerkelijk en ander gebied, dan protesteeren met een: pardon, de belijdenis wil van ouds een vaandel zijn, naar binnen en naar buiten op te heffen, en ze wil de straat éérder beheerschen, dan de „Doktrin” van Moskou of Berlijn — om met Adolf Hitler te spreken;

als zesden zuchten: een Bavinck-geest!, dan afschetsen met het woord: geen „geest” meneer, geen Bavinck-geest, en geen Kuiper-geest, en geen De Cock-geest, want dat is maar een morphologie-op-kort-gezicht, en een „type” heeft altijd zijn ordening in de gemeenschap noodig; doch zoek liever de belijdenis, waarin allerlei „geest” zich liet ordenen in en door één letter; de „geest” waait wel breed uit, maar waait nooit oecumenisch; doch de van den Geest gedreven Letter, dié is katholiek en maakt Gods katholieken;

en als zevenden een generaal laten concurreeren met een profeet, óf omgekeerd, dan zeggen: verdoe die concurrentie en doe de co-öperatie, maar dan niet om wat voordeliger uit te zijn, doch om te beter te kunnen dienen.

Want dienen is nog altijd het voordeligst: het is de sociale functie. De reformatie van „De Reformatie” is pas méénens geworden, toen het dienen begreep vervolgde te worden door wie het niet begrijpen konden of wilden, en toen zonder weerlegging zeiden: die man wil heerschen. Maar dat was — nu is de biecht aan ’t eind —, het domste, wat ze zeggen konden. Hoewel, — het heeft ons toch vooruit geholpen. De dingen op een ákker gaan nog altijd zóó, „dat men zelf niet weet, hoe”. October 1950: Salut Dominum pauper servus et humilis. Het blijft, aan God de dank, een KERKlied.

K. S.

Het valt niet te ontkennen, dat de tekst in kwestie op den klank af ietwat Remonstrants aandoet, zoolals hij in de Statenvertaling luidt. En zakelijk verandert er weinig in dezen, wanneer we, wat wel meer recht doet aan den Griekschen tekst, hem zóó weergeven: „Want de genade Gods is verschenen, heil brengend voor alle menschen, ons opvoedend.....”

En men proeft dan ook bij Bouma, die de verklaring van dezen brief zoowel voor K.V. als voor Bottenburg-serie verzorgde, de beduchtheid voor dwaling, als hij zich haast te verzekeren, dat hier geen universalisme geleerd wordt.

We zullen — oudergewoonte — deze twee werken maar weer als uitgangspunt kiezen, te meer, waar ons meer dan eens (en nog kort geleden) bleek, dat Bouma’s verklaring voor dezen tekst onder ons wel ingang vindt.

„Met alle menschen” — zoo schrijft Bouma, K. V. pag. 214 — „bedoelt hij (d.i. Paulus, D. H.) niet alle leden van het menselijke geslacht”. Volgens hem is het „onmogelijk.....”, deze gedachte te lezen in de door Paulus in het Grieksch gebruikte uitdrukking. Alle menschen beteekent hier evenals in 1 Tim. 2:4 allerlei menschen.....” Hij meent n.l., dat met deze woorden „duidelijk door den apostel wordt teruggedacht aan wat hij schreef in de eerste tien verzen; daarin gaf hij aanwijzingen over de onderscheidene groepen en rangen in de geheele gemeente, niet onder het gezichtspunt van de totaliteit maar van de variatie. En nu, samenvattende dat alles, en weer denkende aan die variatie en dat onderscheid, zegt hij, dat de genade voor menschen van alle leeftijden en rangen enz. is bedoeld..... Wat Paulus hier wil zeggen is dit, dat de gegeven vermaningen gelden voor alle geledingen in de gemeenten.....” (Komm, pagg. 422/3; onderstrepingen van mij, H. D.)

Bouma is n.l. van oordeel, dat „het argumenterende ‘want’, waarmee de redeneering wordt ingeleid..... terug (ziet) niet slechts op de verzen 9 en 10, maar op het geheele stuk, vss. 1—10. Om te laten zien, dat Gods genade al de in dien pericoop genoemden legt onder haar beslag, zegt Paulus” de woorden uit vs. 11 (Komm, p. 421).

Hij meent hier voorts twee afzonderlijke argumenten te kunnen onderscheiden. Volgens hem zijn n.l. het bijv. naamw. „heil brengend”²⁾ en het deelw. „opvoedend” nevensgeschikt. De genade is alleréerst reddend, zaligheid brengend. En „daarin nu ligt een eerste argument voor de gegeven vermaning; de herinnering aan de gegeven zaligheid moet steeds dringen tot leven in den dienst van God”. (K.V. p. 214). Vs. 12 bevat „een ander argument, van anderen

²⁾ Wat wij hier weergeven met een deelwoord („heil-brengend”) is n.l. in ’t Grieksch een bijv. naamwoord.

aard dan
zwaarste
deneering
gebruikt
We zu
name op
teekenis
in om v
als „alle
ping is
houdi
knar sta

ad a)
mensche
heid. I
wanneer
het me
staan; l
breekt
het N.T
mensc
gekome
Toch is
treft m
waar m

De za
dende i
van het
Dit woc
kregen,
o n b e
of een
Joh. 3 :
We zou
uit de
geleerd
dat „ee

Nu m
een ont
ieder) d
aard al
zooals
nu: we
lijn is l
aan het
ten ove

„anthr
We
Grieks
mensc
voorko
men in
van be
Tim. 2

ad b
en „om
ben, t
minder
stuk 3
de on
Immer
dag te
met de
wijs....

menac
„alle n
begrep
ad c

treedt
neer v
tussch
vrijwel
factor

We
tatie i
maar
ricoop
dig, d
11 „t
(K.V.)
moete
11/2

En d
ver
man
op, da
gedeel
geven
Woord
6—8:

niets
beslui
Zaligr
Bij
den in
ken. I

a)
voudig
d)
e)
tot ge
tot ge
aansl
Petr.